VI. évfolyam. 1895. 21. szám. Selmeczbánya, május 26.

Selmeczbányai Hiradó.

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 „
Negyed évre . . . . . 1 „

Egyes szám ára 10 krajczár.

Felelős szerkesztő és kiadó:
VÖRÖS FERENCZ.

Laptulajdonos:
JOERGES AGOST özv. és Fia

A lapot illető szellemi közlemény, valamint az anyagi rész is a kiadóhivatalra czimzendő.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DÍJA:
100 szóig 2 frt., ezentúl minden megkezdett 100 szónál 50 krral több.
Magánhirdetések megállapodás szerint számittatnak.
Nyilt-tér három hasábos sorért 10 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A rovnyai nyaralótelep.

A rovnyai nyaralótelep létesithetése érdekében a következő kérvényt nyujtották be a végrehajtó bizottság megbizottai a város tanácsához:

Ösmeretes lehet a tek. tanács előtt, hogy e város néhány lelkes polgára felső Rovnán egy nyaraló telep létesitését vette czélba.

Eme törekvésre ama megfontolás vezette az illetőket, hogy ezen vállalat által ama faktorokhoz, melyek a bányászat hanyatlásával apadó forrását a jólétnek pótolni hivatvák, maga részéről is egyet, habár egyelőre nagyon szerényet is hozzáfűz, de egyszersmind a város lakosainak is egy oly üdülési helyet biztosit, mely pompás hegyi levegője, könnyü megközelithetősége folytán, a kellő gondozás és fejlesztés mellett első rangu teleppé s ez által a városra nézve, mint jelentékeny adótárgy, nem kis mértékü jövedelmi forrássá alakulhat.

De hogy ezen a városra nézve szerintünk rendkivül fontos vállalat sikerüljön, szükséges,

1. hogy a telep legalább ivó vizzel legyen ellátva,

2. hogy a fát, mint ugyszólva itt egyedül használható épitési anyagot nem csak olcsón kapja, de hogy azt lehetőleg olcsó áron az erdőből a helyszinére szállithassa,

3. hogy ezen telep részére a szomszéd sürü erdő mint árnyékos sétahely föntartassék.

Miután mind ezen feltétel teljesülése csak is a városi közönség, illetve az ennek érdekeit gondozni hivatott tek. városi tanács hatalmában van, tisztelettel alólirottak, mint a nyaraló telepet létesitő társulat végrehajtó bizottságának meghatalmazottai, azon kéréssel fordulunk a tek. tanácshoz, hogy

a) tekintetbe véve azt, hogy a felső Rovnán lakók csak is egy közkuttal rendelkeznek, mely nagyobb szárazságban ki szokott apadni, pedig az itt lakók száma majdnem ezeren épen oly adófizetői a városnak mint a többi lakók, tekintetbe véve továbbá azt, hogy a belváros nagyrészt ezen lakóktól kapja tejszükségletét s igy a városnak érdekében van, hogy azok marhája jó vizzel elegendő mennyiségben legyen ellátva; s tekintetbe véve végre azt, hogy a föntázolt fontosságu vállalat, miután a társulat eddig csak szerény 5 ezer forintnyi összeget volt képes összehozni, ennek erejéből nem létesithető, hogy mindezeket tekintetbe véve a tek. tanács ezen vizvezetéket, a város költségén létesitse, megjegyezvén, hogy a vizvezeték tárgya a közeli Klingertárói völgyben, a közlegelőn létező két forrás, melyek távolabbika nem egészen 1000 méterre távol van.

Még azon esetben is, ha a vizvezeték a Walser-czégnek itt járt mérnökei előirányzata szerint 3000 forintba is kerülne, az áldozat nem volna valami rendkivüli, szemben annak fontosságával, kétséget nem szenvedhetvén, hogy a munka saját kezelésben 'ivíve tetemes megtakaritással keresztül vihető

b) kérésünk a másodsorban emlitett feltétel: az olcsó fa iránt az, hogy a tek. tanács ezt az anyagot nem csak lehetőleg olcsó áron adja, de oly helyen is, a honnan való elszállitása a lehető legolcsóbb legyen.

Ez utóbbi czél elérhető, ha a fa a Melegpatak melletti pagonyban jelöltetik ki, miután innen a Vöröskuttól az Ottergrund-felé s folytatólag a Paradicsom hegység mentén egész az András-akna feletti kereszt tájékáig vezető, s innét vagy a már kész, a kertek között húzódó vagy pedig egy följebb fekvő régi árok mentén könnyü szerrel helyreállitandó uton Weidenaknáig s innét Amália felé talán fele áron szállitható volna, mint a városon át, miután itt csakis egy kis emelkedés az Ottergrund felé, s Weidenaknától Amália-akna felé volna leküzdendő, különösen ha az Andrásakna feletti kereszttől a felső-ut helyreállittatnék. E mellett kötelességünknek tartván megemliteni, hogy azon régi vasutnak való átalakitása, melyen a klingertárói gárhoz az agyagot szállitották nem csak anyag, de különösen személyszállitás tekintetében is oly kitünő volna, mely már magában is vonzó erővel birna az idegenekre nézve, tekintve azt a gyönyörü panorámát, mely ezen utról a szemnek kinálkozik.

TÁRCZA.

Emléksorok

egy czimbalmozó leánykának.

Kezed alatt, örömében
Sir s nevet a czimbalom,
Mikor oly vigan szökell az,
Mint madár az ágakon.
Hangjait mint lágy madárdalt,
Gyönyörködve hallgatom.

S gondolom: ha e darab-fa,
Ha az ércz húr igy rezeg,
És belőlök ilyen szép dalt
Tud kicsalni kis kezed:
Hát, ha majd egy érző szivnek
Húrját eritendi meg!

Érd meg azt is, jó leányka,
Érd vidáman s ily üdén!
Nyisson szived rózsa-ága
Piros pünkösd ünnepén,
S boldogságod megáldója —
Kérlek — hadd lehessek én!

Szász Károly.

Bori néni.

Összetőpörödött, előre görnyedt alak. Arcza valamikor szép lehetett, de nagyon megviselték a különféle viszontagságok.

Pillantása félénken, majdnem tétován jár ide-oda, mig gyors, halk léptekkel tova siet a város külső sikatorain. Az utczagyerekek nem gúnyolják; legföllebb odasugja egyik a másiknak: „Nézd, Bori néni!“ Ki is gúnyolná azt a szelid, bánatos ábrázatu, alázatos nőt?!

A kit ismer, tisztelettudón üdvözli: „Jó napot kivánok!“ Szintén furcsán csik az embernek a magyar szó e szegény némber ajkán ebben a városban.

Szegény Bori néni nem is igen tud más nyelven; csak ugy töri, ficzamitja a szókat, mondatokat. Hja, messziről került ide, hogy itt keserves napszámban keresse kenyerét. — ha talál.

Hej, pedig van itt valaki, a kitől némi joggal várhatná, hogy gondját viselje.

De hát ilyen az ember!

Szivesen feledi a multat, ha ennek egyes emlékei feszélyezik.

De pillantsunk kissé a multba s töröljünk harmincz évet az idő számadásából.

*

Erdély vadrengényes bérczei fognak körül.

A völgyekben még köd borong és csendes minden; derengő világosság terjed még csak, mely alig vet árnyékot. Ott A . . . helység templom tornya mered ki a gomolygó párázatokból; keresztjet már arany tündöklással veszi körül a kelő nap, melynek sugarai itt fönt a hegyen ragyogó szikrákká sziporkáznak szét a leszökellő patak fodros habjain.

A patak partján körülbelül husz éves leány ül. Mezitelen lábait az enyelgő hullám csapongja körül; piros vigaója a virágokkal ineselkedni látszik, melyek sokféle szinváltozatban ott hajladoznak, bujkálnak körülötte; barna haja félig bomlott tekeresben omlik fedetlen jobb vállára, melyről könnyü lepel kaczérul lecsúszott; ábrándos, sötétkék szeme várni látszik valakit; félig nyilt korálajkáról halk sóhaj lebben el, mely csakhamar örömkiáltássá lesz, midőn onnét a szakadékból az a fiatal férfi kibontakozik.

„Ah! Boriska! Te már itt vagy?“ Szólitja meg az ültéből felszökő leányt a körülbelül harmincz éves jövevény, kinek urias ruházata sajátszerü ellentétet képez a leány nagyon is egyszerü öltözékével.

— Igen; már vártam! Merre megyünk ma? — Kérdezi a leány, mig szemének kitörő lángja elárulja, hogy szive nem idegen ama szőke, szellemes arczu férfiutól.

„Oda a Muntye Fatulujra! De előbb adsz egy csókot Boris; az se baj, ha kettő lesz belőle!“ S ezzel a férfi derékon öleli a piruló leányt, s szenvedélyes kéjes csókot nyom annak üde ajkára.

Ezután megindulnak a kijelölt hegyorom felé.

Miért követnők őket?!

**

Boris szomoru.

Már két hete, hogy nem látta azt a szőke férfit, kivel be szokta kalandozni a hegyeket s ki oly édesen tud csókolni.

A vén Miriam olyan furcsákat beszél róla: Hogy elment messze, messze; ott fönt Magyarországon, a Tátra aljján van jegyese, azért ment el, azt hozza majd ide mint feleségét. Ugy bizony, s azután nem fog ám kóborolni a hegyek között Borissal, elfelejti ezt, miért is gondolna ilyen uri ember olyan szegény együgyü teremtéssel mint Boris?!

Különös, olyan sajátszerü nyomást érez Boris halantékain, agya kábult, szive rendetlenül dobog, szeme fürkészőleg pillant a lak felé, hol kedvese tartózkodott.

Igaz volna az, mit a vén Miriam mondott?!

Egyszer amint Boris ugy leselkedik, látja azt a szőke férfit ifju nővel karján kilépni a házból. Látja mint suttog vele, mint öleli át, s ott a kertben, a terebélyes hárs alatt, ajkaik összefornak.

Szegény Borissal fordult a világ, futott, rohant fel a hegyek közé, s ott a patak partján leveti magát a gyepre, zokogása együtt hangzott a patak mormolásával, könnyei belevegyültek a habokba.

Borist sokáig nem látta senki.

A szőke férfit áthelyezték Magyarországba, oda a Tátra aljára, s itt élt boldog emberként családja körében.

Nem bántotta-e néha a mult emléke?!

***

Az a szőke férfi egyszer, a mint be akar lépni

A sürü erdő nyujtotta árnyék a telepek életföltétele lévén, kérelmünk ez irányban oda terjed, hogy ezt az erdőt szálaló üzembe vétetni kegyeskedjék, ugy hogy annak a jelenleg fönnálló s későbben készitendő utakon a nyaraló vagy kiránduló közönség mindég árnyékot leljen.

A midőn kérésünket a tek. tanács kegyes pártfogásába ismételten ajánljuk, nem tehetjük azt annak hangsulyozása nélkül, hogy lehetővé téve vállalatunkat, avval a város lakosságának részére idővel igen jövedelmessé válható életforrást biztositottak.

A tek. városi tanácsnak a selmeczi nyaralókat létesitő társulat végrehajtó bizottsága megbizásából.

Vessünk szederfa-magot.

Sok kisérletet tettek már egyesek városunkban s környékén a szederfatenyésztés meghonositása érdekében.

A kisérletek azonban nem sikerültek.

Miért nem sikerültek?

Azért, mert mindig csemetékkel, fácskákkal tettek próbát, olyanokkal, melyek a mienknél kedvezőbb talajon nőve, fejlődve, a mi kevésbbé jó földünkben s éghajlatunk alatt elesenevésztek.

A tapasztalat arra tanitott bennünket, hogy már a magnak a földben is kell edződnie s azokhoz a viszonyokhoz hozzászoknia, melyek közöttt fává nőve, mint ép, gyümölcsöt termő fa élni fog.

Ha e tapasztalatból folyólag történnének a befásitási kisérletek, nevezetesen, ha gyümölcsfatenyésztőink ezt szem előtt tartanák, kevesebb csalódás érné őket, s kertjükben annál több volna a nemes gyümölcsfa. Sőt ha összetartanának, bizonyára már tettek volna oly gyökeres intézkedéseket is, melyek alapján helyben a helyi viszonyokhoz, dressiroznák, nevelnék a fácskákat s azt tapasztalnák csakhamar, hogy a faiskolából kikerülő csemete nem törpülne vissza, nem görbülne, vagy halna el, mint a hogy most történik, mikor a forró homokos taljról telepitik ide a kövesbe azokat.

A nagym. m. k. Földmivelésügyi Miniszteriumnak a selyemtenyésztés emelése czéljából kiküldött meghatalmazottjától megbizást nyert e lapok szerkesztője, hogy a szederfának magról való tenyésztését kisérelje meg.

A nagy mennyiségben küldött magot készséggel vették át a kerttulajdonosok ugy városunkban mint környékén s a kisérlet sok helyen és pedig különböző fekvésü völgyben tétetett meg. Hisszük, hogy az eredmény el nem marad.

Midőn e tényre utalunk, az a czélunk, hogy a még készlvtben levő szederfa-mag szétosztásában többeknek jóakaró támogatását megnyerjük.

Kérjük azért az érdeklődőket, szivesked-jenek ismerőseik köreben oda hatni, hogy minél többen vegyenek át tőlünk kisérletezés végett ilyen magot, melylyel e hónapban még készséggel szolgálunk mindazoknak, kik annak elvetésére s gondozására vállalkoznak.

Megjegyezzük azokkal szemben, a kik a kisérlet sikerében kételkednek, hogy már évek előtt tett kisérletek sikere támogat bennünket abbeli törekvésünkben, hogy a szederfának itthont szerezzünk vidékünkön.

A gondozásban részesült fácskákból fák fejlettek s nemcsak ép levelet hajtanak, de gyümölcsük is teljesen kifejlik s megérik évenként

Már pedig a hol 15—20 fa képes megélni, ott százszor annyi is megél s tenyészik. És mi ezt akarjuk.

Mikor én vidéki levelező voltam.

(Levél a „Fővárosi Lapok“ szerkesztőjéhez.)

Kedves Szerkesztő Ur!

Becses felszólitására készséggel nyulok tollhoz... azaz: csak a kezemben levő tollal folytatom az irást, hisz én mindig leveleket irok . . .

Most már egy levéllel több vagy kevesebb, az mindegy . . . Már magam is elhiszem, annyiszor olvastam és talán épen a „Fővárosi Lapok“-ban, hogy nekem szenvedélyem a levélirás . . .

De dologra! Akademiai vonatkozásu visszaemlékezésről kért szerkesztő ur néhány sort. Szivesen — a legkedvesebb emlékkel szolgálok.

Mint tizenöt éves fiu vidékről a fővárosba jöttem a főgymnasiumra, mert a mi városunkban csak négy osztály volt . . .

Abba a házba kerültem, melyben Beöthy Zsolt is lakott. Ő már akkor — mint érettségire készülő ifju — beszélyeket irt. Irói körökben otthonos volt. Elvezetett engem is az akademia hétfői üléseire . . . ő talán már akkor is tárczákat irt az akademia üléseiről. Lehet, hogy épen a „Fővárosi Lapok“ számára. Közöltem vele eszmémet, hogy talán az ülésekről én is irhatnék . . . a „Zala-Somogyi Közlöny“-be, mit Roboz, később Bátorfi szerkesztett.

— Bizony jó lesz — legalább együtt járunk az ülésekre.

A legközelebbi Hétfőtől, talán két esztendeig a „Zala-Somogyi Közlöny“-ben megjelentek a hétfői levelek. (. . . Már akkor is levelek!)

Én az én 15—16. évemmel nem mertem a hirlaptudositók diszes asztala mellé ülni. A korlát mögött a publikumban a térdemen a Szepessy Imre latin nyelvtanának, vagy Szvorényi mondattanának kemény tábláján irtam a jegyzeteket . . . néha közbekőzbe a másnapi leczke megtanulására is maradt idő.

Egyszer elmélyedve a jegyzetekbe, vállamra ütött valaki — kis fiam, maga minden hétfőn itt van, mit ir?

— Akademiai tudositást kérem.

— Melyik lap számára?

— Talán nem is tetszik a lapot ismerni. Egy szerény vidéki lap: a „Zala-Somogyi Közlöny“ számára (Azt hiszem, akkor fogytak meg az előfizetői — tizenhat éves munkatárs és még akademiai levelek — ez sok is egy szegény vidéki lapnak, de azért a lap „Zalai Közlöny“ czimmel a régi szerkesztővel most is él.)

— Látogasson meg fiatal barátom, én Thaly Kálmán vagyok — szólt az az ur, a ki vállamra ütött.

Azután Thaly figyelmeztetésére egymásután tüntettek ki megszólitásukkal — jól emlékszem — Ipolyi Arnold, Toldi Ferencz, Tóth Lőrincz — és édes szavakkal biztattak, hogy ők már régen észrevették az én jelenlétemet az üléseken (bizony sokszor csak másodmagammal voltam) — hanem ezentul ne a térdemen irjak, hanem üljek a hirlaptudositók asztalához . . .

Oda ültem . . . Azóta is sok igaz, és zavartalan örömöm az volt — midőn a fővárosba felkerült iskolás gyermeket annyi jóakarattal az akademia kiváló tagjai észrevettek, buzditottak és felkaroltak . . .

E perczek emlékezőrökké él lelkemben és érzem, tudom, mivel tartozom ennek az emléknek . . .

Wlassics Gyula,
vallás- és közoktatásügyi miniszter

Különfélék.

— **Közgyülésünk.** Városunk törvényhatósági bizottságának jövő közgyülése junius-hó 5-én, a közigazgatási bizottság ülése pedig 6-án lesz megtartva főispán ur ő méltóságának elnöklete alatt.

— **Tanitók gyülése.** A Selmeczbánya vidéki róm. kath. népnevelők egyesülete f. évi május-hó 27-én Hont-Szalatnyán rendes közgyülését tartja a következő tárgyszorozattal: 1. Reggel 10 órakor szt. mise a szalatnyai templomban. 2. A közgyülés megnyitása. Elnöki jelentés. 3. A megtartott közgyülések jegyzőkönyveinek felolvastatása. 4. „Imétlő iskoláink bajairól és a bajok orvoslásáról“ cz. 20 frankos aranyat nyert pályamunka felolvasása. 5. Masztich József által irt „A tanitói állás fontossága és tekintélye“ cz. munka felolvasása. 6. Sultz Pál a méhészetről felolvasást tart.

irodájába, érzi, hogy valaki megragadja kezét s könnyel vegyes csók ég rajta.

„Ah, itt van! Valahára megtaláltam!“ ujjong és zokog egy halovány, sovány nő, ki odavetve magát a férfi lábaihoz.

— Kicsoda ön? Mit akar? — Riad fel nem épen jó kedvűen a férfi, s kezét igyekezik kiszabaditani a nő örült fogásából.

„Hát nem ismer már? Nem ismeri Borist? Oh, én megismertem mindjárt. Igaz, azóta évek teltek el, a mig feltalálhattam. Bolyongtam faluról falura, városról városra, a mig nyomára akadtam, de most megtaláltam s el nem hagyom többé!?“

És a férfi?!

Hidegen elfordul tőle s elutasittatja a szolgával.

— Én önt nem ismerem! Menjen isten hirével! —

Szegény Boris!

Tágra nyilt szemekkel mered a tavozó szőke férfi után, végig simitja homlokát és — együgyű mosoly suhan végig hervadt ajkán.

Ez a jelenet megzavarta. Felkegyelmű maradt azután is, de azt a várost el nem hagyta többé.

Megfigyelte, merre szokott az a szőke férfi járni, s a távolból elmerengett rajta.

Kenyere is csak akadt; napszámosnének szegődik, a hol lehet. Ki tagadná meg a szegény, alázatos teremtéstől a falatka kenyeret?!

Nem is beszél, csak ha kérdezik.

A szőke férfi lakása felé nem is mer közeledni, az meg nem törődik vele, pedig az ő lelkét terheli az elveszett élet.

Igy tengeti életét Boris, ki tudja, ki fogja majd le szemeit, ha örök álmot bocsát rá a könyörülő halál?!

De ő nem is gondol arra, talán egyáltalán nem is gondol semmit sem, s a mint ugy csendesen tova siet, az utczagyerekek halkan suttogják: „Bori néni!“

Abai Ottó.

Csak mese.

II.

Hát a humánus és vallásos gyáros hogyan került az én mesémbe?

Csak ugy, hogy Jano iskolatársam nála tanulta ki a kovácsmesterséget s mód nélkül magasztalta elveit, emberszeretetét és vallásosságát.

Elmondta, hogy gazdája is olyan szegény felföldi fiu volt, mint ő, mikor abba a nagy vidéki magyar városba került, a hol aztán szorgalmával százezreket szerzett.

Az én gazdám mindig 2 órakor kel s velünk együtt ütötte a vasat már fél óra mulva, de sohasem mulasztotta el az imádságot és az éneket. Ezzel kezdte munkáját és végezte is.

Utána jártam a dolognak, s arról győződtem meg, hogy a Jano igazat mondott. A gyáros valósággal fanatizálta munkásait, a kik kivétel nélkül Liptóból és Arvából kerültek hozzája. Ezek a teljesen ágról szakadt tót fiuk majdnem emberfölötti erőt fejtettek ki az üllő mellett s e mellett sovány koszton csekély bér mellett dolgoztak nála éveken át, kora reggeltől késő estig, némelyik közülök még arra sem érve reá, hogy a műhelylyel szomszédos utczát is megismerje. A gyáros mindig tudta őket foglalkoztatni, csakhogy ne érintkezzenek „a romlott, nagy igényű többi munkásokkal“.

Ezek a fiuk aztán nem tapasztalva semmit, s nem ismerve más vidék viszonyait, mindig csak az otthoni szomoru tengődéssel hasonlitották össze mostani életmódjukat s igy természetesen mindig javulást találtak helyzetükön és sorsukkal meg voltak elégedve.

Ha néha ki-kinyilt egyik vagy másiknak a szeme, a gyáros mindig talált módot annak elhallgattatására, vagy eltávolittotta azt a műhelyből mint lázongót, hálátlant.

Jano mint gyerek került a gyároshoz és mint meglett ember hagyta ott műhelyét, mialatt ügyes munkássá, szivós karakterű emberré képződött az üllő mellett, de e kiváló tulajdonságokkal együtt olyant is vitt magával, a mi őt magyar földön mindenütt lehetetlenné teszi: elfogultságot, fanatizmust, melynek éle a magyarónok ellen irányult.

Csak igy történhetett meg az is vele, hogy kapva kapott azokon a gyülölséget szitó iratokon, melyek nem régiben a kezeibe kerültek, s melyek, miként értesültem, mint sok másnak, neki is vesztét okozták, meggyülvén miattuk baja a hatósággal, s munkaadójával is, a kitől csak olyan Janóféle ember veheti rosz néven, hogy nem tűri el annak a földnek, annak a hazának gyalázását, a mely neki kenyeret s polgári jogot ad.

Ha a mi vezérférfiaink, a kik a bajok okát, forrását ott keresnék, a hol az igazán van, akkor első sorban az ilyen iskolákat kellene szétrobbantaniok, a minőben a mi Janónk is járt; ilyen iskolák s olyan mesterek, minő a Janó magasztalt gyárosa, fővárosunkban s a vidéken is vannak.

Az ilyen mestereket kellene büntetniők s akkor nem találnának termő talajra a tiltott röpiratok, mert azokat a Jánosok nevetve fogadnák, mig a Janók ökölre szoritott kézben forgatják.

Hejh Janó, Janó, rég tudtam én azt, hogy a te magasztalt gyárosod humanismusa csak mese, és az a vallásossága is, és csak lépvesszőül használta azt is, de mesébe álló a te jövőd is, melyet képzeletedben alkottál, s melyet valóságban a te fanatismusod, a gazdádtól magaddal vitt tévtan mindenütt le fog rontani, a hol magyarul éreznek s gondolkoznak.

János.

7. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról. 8. Tuka Antal a tanitói magasabb nyugdijlap létesitésére vonatkozó tervezetének előterjesztése. 9. Egyebek.

— **A bérmálásra** nagyban folynak az előkészületek a közönség körében. Előreláthatólag nagyon sok lesz a bérmálandó. Vett értesités szerint Boltizár József érseki helynök fogja a bérmálás szentségét kiosztani és pedig jun. 2-én és 4-én. — Ő méltósága jun. 1-én esti 7½ órakor érkezik a vasuton.

— **Távirat.** A polgármesterünk halála alkalmával érkezett táviratok közül még a következőt közöljük: Szab. kir. bányaváros törvényhatósági bizottságának és tisztikarának Selmecz. — Szivből részt veszek a tisztelt bizottságnak, tisztikarnak és rokonoknak fájdalmában a város közbecsült polgármesterének elhalálozása alkalmával azon kivánatimnak adván kifejezést, hogy a csapás által sujtottak az elhunyt fényes emlékében nyerjenek némi vigasztalást.

Popper Sándor.

— **Az első majális,** mint már lapunk előbbi számában jeleztük, ismét az ev. lyceumi növendékeké lesz, melynek napjául a rendezőség e hó 30-ikát választotta. Hogy e tavaszi tánczvigalom kitünően sikerüljön, ahhoz minden előkészület megtörtént már; csak egy nagy tényezőre van szükség: a kedvező időjárásra, a mely tapasztalat szerint csak minden harmadik évben szokta a lycistákat támogatni. Ez alkalommal bizonynyal szintén segitségökre lesz. Őszintén kivánjuk.

— **A lövöldéről.** Folyó hó 19-én megtartott lövészeten a dijakat az egyleti pénztár adta. Esett összesen 722 lövés és eléretett 610 köregység, ezek között 13 darab négyeskör. Az I. dijat nyerte Dezsewffy Aurél, a II. dijat Krausz Géza. Az egyleti közgyülés f. hó 26-án lesz a lövölde helyiségében megtartva.

— **A tornaversenyre** Beszterczebányára Selmeczbányáról ma utaznak el középtanodáink versenyző növendékei, és pedig az ev. lyceumból 62 tanuló 3 tanárral, a k. k. gymnasiumból 20 tanuló 2 tanárral. Őszintén kivánunk nekik sikert, s szerezzenek ismét dicsőséget annak a tanintézetnek, mely minden módot megad nekik a test fejlesztésére, hogy helyüket a porondon is megállhassák.

— **Diákvendégek** érkeztek e hó 24-én városunkba, kiket a lyceum növendékei zenével, énekkel, üdvözlő beszéddel fogadtak. A vendégek Kun-Félegyháza középtanodájának növendékei, számszerint 22-en voltak, két tanárjuk vezetése mellett, kik a tegnapi napot városunkban töltvén, ma együtt utaznak el Beszterczebányára a tornaversenyre. A közönség nagyon rokonszenvesen fogadta a kis kunokat.

— **Miért kevés a madár kertjeinkben?** A madarak egy barátja azt észlelte városunkban s környékén, hogy a belvárosban, a hol pedig nagyon sok a házi kert, feltünően kevés a madár. Ennek okát kutatva, arra a tapasztalatra jutott, hogy a házi kertekben a macskák pusztitják el a madarakat, még pedig aránytalanul nagy mennyiségben, ugy, hogy ilyen pusztitást még a vadonban sem észlelhetni. A macska ugyanis igen könnyü szerrel jut a legtöbbnyire alacsony helyre rakott fészkekhez s ott nemcsak a tojásokat s madárfiakat pusztitja ki, hanem legtöbb esetben az anyákat is meglepi. Igy aztán egy éjjeli kirándulás egész nemzedéket irt ki, gyümölcsőseinknek érzékeny kárára. Különösen a verebek esnek nagy számban áldozatául a ravasz házi állatoknak, mely tavasztól kezdve nem mutat valami nagy előszeretetet az egér pecsenyéje iránt s igy nem is teljesiti a háznál kötelességeit. — Jó volna a házi asszonyoknak arra ügyelni, hogy az ily kártékony madárirtók ártalmatlanokká tétessenek. Vagy tán még jobb volna, ha egyáltalán nem a czirmosra, hanem a patkányirtó méregre biznák az éléskamra nem szivesen látott vendégeink irtását. Ha e tekintetben kellő óvintézkedések nem történnek, ugy városunk területén maholnap csak Bélabányán láthatunk verebeket; pintyőkét, tengeliczet pedig még ott sem. Az idén az eső segitette a hernyók irtását, de munkatársai a kertkedvelőknek mégis csak az éneklő madarak; ezért megérdemlik a védelmet.

Népmozgalmi kimutatás 1895. évi márczius és április hóra.

	Születések száma: fiu	leány	össze-sen	Halálozás: 0—7 éves	8—16 éves	17—30 éves	31—50 éves	50 éven felül
márczius-havában született 64, megh. 49.								
1. Belvárosban róm. kath.	15	15	30	7	2	3	1	7
2. " ev n.-magyar	—	—	—	—	—	—	—	—
3. " " tót	1	6	7	1	—	—	1	2
4. " izr.	—	2	2	1	—	—	—	—
5. Hodrusbánya róm. kath.	3	5	8	2	—	1	1	—
6. Rovna	2	3	5	1	—	—	—	—
7. Bélabánya	2	2	4	1	2	—	—	2
8. Hodrusbánya evang.	2	1	3	1	—	—	—	—
9. Steffultó	2	3	5	3	2	3	1	4
	27	37	64	17	6	7	4	15
április-havában született 52, megh. 50.								
1. Belvárosban róm. kath.	10	11	21	6	3	1	4	10
2. " ev. n.-magyar	—	—	—	—	—	—	—	—
3. " " tót	3	5	8	5	—	—	—	4
4. " izr.	—	2	2	—	—	—	—	—
5. Hodrusbánya róm. kath.	—	4	4	3	1	—	—	3
6. Rovna	2	1	3	1	—	—	1	—
7. Hodrusbánya evang.	1	1	2	—	—	—	1	—
8. Bélabánya r. k.	4	3	7	2	—	—	1	1
9. Steffultó	3	2	5	1	—	—	—	2
	23	29	52	18	4	1	7	20

— **Elhaltak.** Gálik Ilona 14 hónapos, r. k., Tuberculosis peritonci. 114. Kiss János 58 éves, r. k., Empáisema pulmonum. 115. Weisz István 29 éves, r. k., Hidrops universalis. 116. Vancsekovszky Anna 46 éves, r. k., Hidrops universalis. 117. Veisz Mária 36 éves, r. k., tüdőlob. 118. Cserey István ág. ev., korai szülés. 119. Blaskovits Terezia figyermeke r. k., korai szülés. 120. Veisz Mária 10 hónapos róm. kath., kanyaró.

— **Az adófizetők figyelmébe.** 1891. sz. Hirdetmény! Mely szerint alulirott hivatal részéről ezennel közl irré tétetik, hogy a nyilvános számadásra kötelezett egyletek adóját és bányaadó megadóztatását, az adókivető bizottság 1895. máj. 31-én tárgyalandja a vigadó helyiségében. Városi adóhivatal. 1912 sz. Hirdetmény! Mely szerint közhirré tétetik, hogy a folyó évi tőkekamatadó kivetési lajstromok a lévai m. kir. pénzügyigazgatóságnak érvényesitési záradékával ellátva a városi hivatalnál f. é. junius-hó 5-től f. évi junius-hó 12-ig terjedő nyolcz napi közszemlére kitétetnek azon figyelmeztetéssel, hogy az adóköteleseknetáni felszólamlásaikat, s pedig: a) azon adózók, kik a fentérintett kivetési lajstromban tárgyalt adónemmel már a mult évben voltak megróva, a lajstrom kitételének napját b) azon adózók, kik a kivetési lajstromban megállapitott adóval a kivetés évében első izben rovattak meg, adótartozásuknak az adókönyvecskébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt közvetlenül a lévai m. kir. pénzügyigazgatósághoz annál is inkább nyujtsák be, mert ezen határidőn túl oda beérkezett felszólamlásaik az 1883. évi XLIV. t. cz 5. §-a értelmében mint figyelembe nem vehetők egyszerüen visszautasittatnak. Selmeczbányán, 1895. május 24-én. Városi adóhivatal. 1891. sz. Hirdetmény! Mely szerint alulirott hivatal részéről ezennel közhirré tétetik, hogy az 1894—95 évben keletkezett üzletek megadóztatását az adókivető bizottság 1895. évi junius-hó 1. és 4-én tárgyalandja a városi vigadó helyiségében. Városi adóhivatal.

— **A hősies kinai császárné.** A kinai császárnénak Peking közelében van egy pompás parkja, melyben fényes paloták vannak. Ez az u. n. hópark. Ennek a parknak és a benne lévő épületeknek a fentartása évente 30 millió márkát emésztett fel. Minthogy azonban Kina, főleg a szenvedett hadikárok következtében nem rendelkezhetik felesleges pénzzel, a császárné elhatározta, hogy erre a czélra egyelőre semmit sem szán és a jövő nyáron keresztül Pekingben marad. A császár, a ki tudta, mennyire szereti a császárné a pompás parkót, és mily nehezére fog esni nyáron keresztül a piszkos és forró Pekingben maradni, hiába iparkodott az agg hölgyet erről a szándékáról lebeszélni. Az uralkodónő el van határozva, hogy a sulyos időkben alattvalóinak jó példával megy elől és nem volt reá birható, hogy tervétől elálljon.

— **Különös ismertető jel.** Egy esseni német embernek megszökött a felesége. A férje pontosan tudta, hogy melyik vonattal ment el, azt is sejtette, hogy hova illanhatott, megtáviratozta tehát az illető vasut állomás főnökének, hogy tartóztassa le. Különös ismertető jelként azt tüntette fel, hogy 80 kilogrammot nyom. A mint a vonat beérkezett az illető vasuti állomásra, az összes nőket bevitték a málhafeladási osztályba és sorra megmérték őket. Ilyen módon könnyü szerrel megállapitották a szép szökevény azonosságát és a nem épp karcsu menyecskét visszaküldték az urához.

— **A szabadságharcz dalai és indulói** lesz a czime a vaskos hangjegy-füzetnek, melyben Káldy Gyula a köv. darabokat adja közzé: 1821-től 1847. végéig. 1. Martinovich nóta. 2. „Bécs várostól nyugotról-keletre". 3. Búsul a lengyel. 4. „Széchenyi István és Wesselényi Miklósról szóló dal. 5. „Zrinyi vére mosta Bécset". Z. Restaurationális nóta. 7. Metternich elleni dal. 1848. első fele. 8. Talpra magyar! 9. „Kossuth volt az inditója". 10. Batthyányi-induló. 11. Szalontai nemzetőr dala. 12. Duna-Tisza közi nemzetőr dala. 13. Haromszinü lobogó. 14. Jász őrsereg tábori tánczdala. 15. „Kossuth Lajos édes apám". 16. Jászkun induló. 1848. második fele. 17. Kossuth nóta. 18. Kossuth-induló (énekhangra). 19. „Ős Buda gyermeke . . ." 20. Pesti csatár-induló. 21. Vörös sipkás zászlóalj dala. 22. „Ráczok, ráczok, szerviánok". 23. „Ezer esztendeje annak". 24. Bem alatt Erdélyben harczoló bécsi legionisták dala. 25. „Jáczi, táczi, vojáczi". Krakkói önkéntesek dala. — 1849. első fele. 26. Damjanich-induló. 27. „Zúg az erdő . . .". 28. Isaszeghi induló. 29. Komáromi tot honvéd-nóta. 30. „Porfelleg támad éjszakon." 31. Honvéd tüzér temetése. 32. Honvéd tüzér temetése (székely eredeti dal.) — 1849. második fele. 33. Világosi fegyverletétel dala Nyizsnyai Gusztáv). 34. Világosi fegyverletétel dala (népies). 35. „Világos felől jő fekete ló". 36. „A toronyban fekete-sárga rongy lóg". 37. Bujdosó huszár nótája. 38. Kolduló honvéd. 39. Aradi rab dala 1850-től 1852. végéig. 40. Magyar emigránsok dala. 41. „Magyar hazám büszke fia mivé lettél?" 42. Batthyányi-induló (halálára). 43. Dal az adóról, a trafikról. 44. „Galicziát kisöpörték". 45. „Verd meg Isten . . .". 46. Aranyszabadság. 47. Jön Kossuth!" 48. „Debreczemből most indult el . . ." 1859—1861. 49. „Letörött a bécsi torony gombja". 50. Garibaldi nóta. 51. „Elmentem a debreczeni vásárra". 52. „Kossuth Lajos levelet irt". 53. Klapka-induló (énekhangra). A Szabadságharcz dalai és indulói f. év. julius végén jelennek meg.

Utóhang a Varchonitákhoz.*)

— Mennyi bombaszt! — fogja mondani a századvégi olvasó, ha a kuriozitása rávette, hogy ezt az elbeszélést átlapozza.

És igaza lesz. Biz ez már mind bombaszt, mai napság.

De hát ennek az elbeszélésnek is eczetágya van. Nem regénynek készült ez, hanem drámának.

1853-at irtunk. A Bach-korszak virágévadját. A földön feküdt minden. A magyar kezdte megszokni a kényuralmat, a rabrendet, az idegen szót, az uj intézményt. Nem volt már semmi reagálás — (a szabad, a nemzeti irányban), csak még egy néhány exaltált poéta kebléhen.

No azokról meg gondoskodva lett a czenzura intézménye által.

A nyelvünket meg értette senki az államalkotó elemekből: elkezdve a helytartón, folytatva a megyefőnökön, a rendőrfőnökön, a biztoson, a végrehajtón keresztül, egész le a Schulrathig. Csak a czenzor kötelessége volt érteni az átkozott finnugor idiomát.

A miket most te, boldog idők szülte olvasóm, furcsa bombasztoknak fogadsz, akkan az időben egy refraktárius magyar irónak jajkiáltásai voltak az alvó nemzethez, áthelyezve a khokonorhegyi szakadékok közé, szájába adva soha nem élt királyoknak és királyleányoknak; de megértve, átgondolva egy élni akaró, tetszhalott nemzettől.

Ez a mü, igy regényalakban, csak jóval később, egy enyhébb korszakban láthatott napvilágot; eredetiben ez drámának született. Ez ide kell egy pár kortajzoló konturvonás.

Két czenzor volt ez években a magyar irodalom fölötti birói székbe ültetve.

Az egyik firtatta a könyvalaku termékeket és a hirlapokat. (Könnyü volt neki: midössze négy hirlap jelent meg Pesten.) Ez egy maliczíózus, roszindulatu, hóhérnak születetett pribék volt. A nevére nem emlékezem. A kit meggyülölök, azt el szoktam felejteni.

A másik egy becsületes, jóakaratu, élni és élni hagyni szerető teremtés volt; ennek a nevét megtartottam: „Csehall"-nak hitták. Erre volt bizva a szinművek, és a szini előadások ellenőrzése.

Én tehát, a ki már akkor is ravasz, furfangos politikus voltam, előre tudva, hogy ily hazafiui frázisoktól duzzadó regényfélét a nyomdafesték reprodukálni nem fog a N. 1. czenzor szigorusága miatt, azt fundáltam ki, hogy ugyanezt, mint szinművet fogom a hatalmas közönséggel inhaláltatni: Csehall ur kegyes elnézése mellett:

A stratagéma teljesen sikerült.

Az én derék, becsületes Csehallom a következő referádát nyujtá be a rendőrtanácsosnak, a „Dalma" czimü drámáról:

„Dieses Spektakelstük ist ein Machwerk, welches geeignet ist, durch exotische Decorationen und kuriose Costüme in zahlreiches Publikum ins Theater anzulocken.

Az Isten áldja meg azért a jó rekomendáczióért.

A „Dalma" előadása a nemzeti szinházban meg lett engedve. A hatás nem maradt el. Talán egyéb is közreműködött, mint az exotische Dekorationen és a kuriose Costüme.

Fenn is tartotta magát egész addig, a mig a Bach-rendszer fennállt. Akkor aztán félretettük, mint a hogy kiteszszük a szobából a vaskályhát, mikor a tavasz kinyilik. — Igy lett később belőle regény. — Veszett fejsze uj nyélbe sütve.

Dr. Jókai Mór.

*) Jókai Mórnak nemzeti diszkiadásban megjelent kötetéből.

Csarnok.

Az »első szabad szó« hatása.

Oh szép az eszme, mely jókor szülemlett
Áldott a szó, mely zendült idején!
Szász Károly.

Negyven éve, hogy a főváros állandó lakosa vagyok. Természetes tehát, ha most az utczáin, terein járva, sokszor álmélkodom azon, hogy ez idő alatt mennyit épült, szépült Budapest s életforgalmában mint megváltozott! Különösen meglep ez örvendetes mélázás, mikor az Akadémia fényes palotájának márvány-előcsarnokába lépek, mert ott leginkább megtalálom a roppant különbség mértékét.

Az alacsony, egyenetlen házikók, melyeknek helyére szebbnél szebb-nagy házak sorát emelték; a girbe-gurba keskeny utczák, melyeket egyenessé és sok helyen szélesebbé szabályoztak; a rosz kövezetek, melyek sima aszfaltnak, a szemetes Dunapart, mely lépcsőzetes kőszegélynek, a pislogó olajlámpák, melyek gáz- és villamfénynek, a kopár járdaszélek, melyek fasoroknak engedtek helyet: végképen eltüntek s ki tudna már rájok élénken emlékezni, holott mindnyájukat engedjük át a feledésnek!

De ma is meg van a belváros egyik legnagyobb, átjáró épületének, (az egykor Trattner-Károlyi-, most gróf Pálffy János-féle háznak) emeletén az az utczára néző, tágas szoba, melyben a m. tud. Akadémia tartotta valaha a maga nagyon csöndes üléseit. Közgyülést akkor nem volt szabad tartania

Voltam én is, az ötvenes évek közepe táján, mint husz éves ifju, ama diszitetlen falu helyiségben nehány osztályülésen. Kopott zöld posztóval leteritett ócska asztalt ültek körül a tudósok, néha öten-hatan. Láttam egyszer a nagytekintélyü elnököt: gr. Teleki Józsefet is, ki nem kormányozhatta már a katonakéz alá került Erdélyt s a „Hunyadiak korá"-t irta. A kit mindig az asztalnál láttam, az a titoknok: Toldy Ferencz (Schedel) volt, kinek egészséges kerek arcza mosolytól sugárzott. De néha ez az arcz is elborult, tán mert eszébe jutott: mennyire megfogytak az akadémikusok! Maga az alapvető első elnök: gróf Széchenyi Istvan is igen szomoru helyre menekült, a döblingi gyógyintézetbe, hogy a zord időben ne zaklassák; Czuczor Gergely, a „Nagy Szótár" egyik főszerkesztője Kufsteinban ült lánczra verve a forradalmi „Riadó"-ért; Jósika Miklóst, Pulszky Ferenczet és Szemere Bertalant, kik nyugat fővárosaiban járták a számüzetés kemény lépcsőit, hatalomszóval törülte ki a megválasztott tagok sorából az önkényuralom; báró Eötvös József és Szalay László künn rekedtek hazátlanul; Vörösmarty félrevonultan, feldult kedélylyel borongott falun; Bajza József mélabuba esett s nem lehetett már máshol látni, mint néha verőfényes órákban az utczán, a mint neje és felserdült szép leánya, (a mai termékeny regényirónő) szeretettel vezették. Bizony nagyon megritkult az akadémikusok egykori bő köre, uj tagokat nem lehetett választani. Az intézet tevékenységét irgalmatlanul megbénitotta az erőszak.

Az osztályüléseknek hallgatói sem igen voltak. A szegényes terem egyik sarkában részükre nem is volt egyéb hely, mint egy iskolabeli formáju keskeny fapad, melybe ha nyolcz ember beült, már ugyancsak kellett szorongani.

Ki sejtette volna e komor esztendőkben, hogy egy évtized multán ez a zsellérkedő, megbénult akadémia olyan fényes palotát kap, melynek márványát pompás termeit, lépcsőit és mahagoni-fa fatábláit a nágy disyhez szokott nyugatt vendégei is megbámulják. Ki álmodhatta volna meg, hogy kikerülve a zsellérkedés szegény állapotából olyan bőkezü házi ur lesz, a ki koronként nagydissü politikai testületnek: az osztrák delegácziónak ád tanácskozási helyet; sőt egyszer hónapokra a saját házából kiszorult képviselőházat is több hóra lesz képes befogadni gyönyörü nagy termébe.

Ime az a koronaherczeg-utczái bérelt nagy szoba és ez a tündöklő palota az én haladási mértékem a főváros hatalmas fejlődésében, olyan két végü mérték, mely nemcsak a külső szépülést, hanem az élet jórafordulását is meglepően mutatja ki.

Kalauz-könyvekben s a hazai érzelmiség köztudatában az az adat van meg, hogy a tudományok dunaparti palotáját egy porosz épitőmester: Stühler épitette. Ez tény is. Az akkori lapok nagyobb része — merő hazafiságból — azt sürgette ugyan, hogy a középület a hazai terv szerint jöjjön létre, s ezért a nagyérdemü dr. Henszlman Imre góthikus tervét pártolta. Az igazi szakértők azonban a németországi épitőmester derült tervének szerezték a diadalt.

A szellemi épitőmester ugyis magyar ember volt: maga az akadémia akkori elnöke: gróf Dessewffy Emil.

Az uj palota disztermében, melyet azóta Lotz Károly történeti falképei még diszesebbé tettek az elhunyt elnök nagy érdemeért 1867 januárjában — az elhalálozás első évfordulóján — hálaünnepet is tartottak. A háromoldalu karzaton azóta sem volt annyi előkelő hölgy, mint ekkor. Az országgyülés két házából is annyi miniszter, képviselő, és főrendiházi tag csak még egyszer: Széchenyi-szobor leleplezési ünnepén. Mintha ma is látnám Deák Ferenczet és Horváth Mihályt, a mint — egymás mellett ülve — nézegették a gr. Dessewffy márvány mellszobrát a zöld növénycsoportja közt, s életnagyságu arczképét a háttér barnavörös kárpitján.

A megnyitó szózatot Lónyay Megyhért, az emlékbeszédet br. Eötvös József olvasták, s az ünnepi költeményt Szász Károly szavalta.

Báró Eötvös József — az elnöki utód — csupa lelket beszélt. Pedig a közéletben, a negyvenes években. egykor politikai ellenfelek voltak. Eötvös a közjogi reformok szabadelvü zászlóvivője, Dessewffy — mint főrendiházi tag és hirlapszerkesztő — konzervativ verérférfiu, ki azt hirdette, hogy a hazá üdve nem politikai intézmények megváltoztatásától, hanem az anyagi és szellemi érdekek kifejlesztésétől függ. Nem egyszer támadt vita köztük, egy izben, midőn Dessewffy azt irá, hogy poéták ne foglalkozzanak politikával, csipős élü gúnyolodás is. Az ötvenes évek közös szenvedése azonban a régibb pártkülönbségeket megszünteté minden igaz magyar közt. Vállhoz vállat vetve igyekeztek — ahogy lehetett — együtt szolgálni a letiport hazát. Dessewffy Emil a legtevékenyebbek közé tartozott, mint ki nagy erőfeszitéssel ki tudta eszközölni a magyar földhitelintézet engedélyét, a Tiszaszabályozás nagy kölcsönét és azt is, hogy az Akadémia valahára ünnepélyes közülést tarthasson.

Ez a közülés 1858-ban volt, nagy részvétellel. A mint Eötvös kiemelte emlékbeszédében: gróf Dessewffy Emil akkor buzditotta az Akadémia tagjait e szókkal: hogy ők

engem csak irók és tudósok, hanem egyszersmind a magyar szellemi érdekek őrkatonái.

„Én uraim! — folytatta Eötvös megragadó hévvel, — ez volt az első szabad szó tiz év óta és a falakat (az akademiai poétáéit) ez az első szabad szó épité föl."

Dessewffy Emil régebben maga irta magáról hogy ő nem koczkáztathat népszerséget, mive, azzal soha sem birt. De az ötvenes évek első szabad szája egyszerre nagyon népszerüvé tette. Hatalom volt e szóban, melynek varázsára minden magyar, gazdag és szegény, férfi és nő, itthon és messzeélő, oly gyorsan és bőven adakozott, hogy aránylag rövid idő alatt fölépült a tudomány fényes háza s megszaporodott az alaptőkéje.

Ő maga már csak igen kis ideig gyönyörködhetett szabad szavának ritka sikerében: de tudja minden müvelt magyar, hogy a létrehozott pompás palotában ujabb, tevékenyebb munkásság és czélszerübb belső szervezet keletkezett.

A koronkénti hirlapi kisebbitgetés daczára is, nincs sehol akademia, mely olyan sokaságu tevékenységet fejtsen ki. mint a mienk. A tudomáey fejlesztésén kivül, mely sajátképeni föladata, tekintettel van az értelmiség általános szükségeire is s évek óta könyvkiadó vállalatának forditásai és eredeti müvei utján lehetővé tette, hogy minden komoly olvasó, kevés pénzzel, nagybecsü könnyvtárat állitson magának. Jutalmaz költői munkákat, serkent minden ágban pályadijakkal. Ha lehetséges volna csak egy évre is a magyar irodalomból kivenni tömérdek kiadványait, egyszeriben nagy elsötétedés támadna a komoly müvelődés légkörében.

Köztevékenysége nem is szorul védő prókátorra. Könyvei, füzetei ki vannak nyomtatva, müködését szokta jelentgetni, ha röviden is, az időszaki sajtó: olvashatta vagy olvashatja azokat mindenki.

A mi nem olvasható, mert nincs sehol megirva, az a mellékes magánéleti, de érdekes dolog, hogy az uj palotában, mely egy pár főtisztviselőjének kényelmes lakást ad, akademiai vidám társasélet is keletkezett.

Toldy Ferencz egykor élénken, vonzóan irta meg ama régi irói társaskörök magánéleti mulatságait, melyek valaha a Vitkovics Mihály, Bártfay László és Fáy András vendégszerető uri házaiban eleveniték föl a többnyire sok bajjal, gonddal küzdött költőket és tudósokat. Épen ilyen, élénk, kapós olvasmány lenne, ha vajaki — élénk emlékező tehetségének segitségével adna tüzetes rajzot adna az akademiai palota magánlakásainak vidám estélyeiről.

Az elhunyt Hunfalvy Pál, ki mint főkönyvtárnok a palotában lakott, s nem csak mély elméjü összehasonlitó nyelvtudós, hanem a barátságra hajlandó, tiszaföldvári földbirtokos volt, éveken át rendes jour fixe-ket tartott az akademikusok részére. Kedélyes társaság volt mindig nála, sokszor egy-egy külföldről érkezett nevezetes vendég is épen ugy, mint a Pulszky Ferencz egykor sokat emlegetett muzeumi szombat estéin, melyeken éveken át irók, politikusok, müvészek miniszterek, akademikusok és kiváló szellemü s állásu urnők kedvtelve találkoztak egymással s néha külföldi nevezetességekkel. Az egykori akademiai főtitkár: Fraknói Vilmos apát kanonok sok éven át telenként szintén gazdag vacsorákat adott az akademiai hétföin, főleg az osztálygyülések után. Ilyenkor az ő nagydiszü lakása — a palota emeletén — tele volt vidám zajjal, olykor vitával, eszmecserékkel s megvalósitandó tervekkel. Egy fürgekezü gyorsiró mennyi szellemes adomát, emléket, politikai, irodalmi és müvészeti nézetváltást jegyezhetett volna itt föl, melyek inter pocula fesztelenül folytak az akkori elnök, Trefort miniszter, tudós főpapok, történetbuvárok és szépirók ajkáról! A mai főtitkár, ki nemcsak kiváló természettudós, hanem szeretetre méltó gentry-vér is, az összes ülések után szintén folytatja a vendégszeretet kedvelését.

Mind e társas életi összejöveteleken lehetet csak látni, hogy a nappal és az üléseken vagy tanszékeken oly komoly tudósok, — még a legöregebbjei is — mily vidáman tudnak együtt mulatni. Tarjagos Illés és Mokány Berczi azonban sehogy sem érezték volna köztük magukat otthonosan. Mert két nemzeti közszokásnak az akademikusok teljességgel nem hódoltak az estélyeken. Kártyajáték és toaszt nem volt soha. Csak egyszer emlékszem, hogy Hunfalvy Pálnál, midőn épen az ő születésnapja volt olvasott föl Greguss Ágost egy elmés verset arról, hogy házi gazdánk holnaptól kezdve hetvenkedni fog, kivánva hogy majdan kilenczvenkedjék is. Erre aztán szivből zugtuk rá az éljent.

Ime, még vidám társas élet is fejlett ki abban a szép palotában, melyet a szolgaság idejének „első szabad szója hozott létre.

Vadnay Károly.

Nyilttér.

Foulárd-selyemet 60 krtól 3 frt 35 krig méterkint — japáni, chinai, s. a. t. a legujabb mintázattal és szinekben, ú. m. fekete, fehér és szines **Henneberg selyemet** 35 krtól 14 frt 65 kr méterkint sima, csikos, koczkázott, mintázottakat damasztot s. a. t. (mint egy 240 különböző minőségben és 2000 szin és mintázattel s. a. t. **postabér és vámmentesen a házhoz szállitva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udvariszállitó) selyemgyára Zürichben.** Svajczba czimzett levelekre 10 kros. és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven itt megrendelések pontosan el intéztetnek. 2

Hirdetések.

Feinste Harzer Kanarien-Sänger!

Hohl- und Bogenroller und noch mit anderen schönen Gesangestouren versendet von 7 bis 20 Mark unter Nachnahme. Acht Tage Probezeit, Behandlung. Preisliste gratis. Das grösste Vogelgeschäft von W. Heering in St. Andreasberg, (Harz.) Schulstrasse 427.

Kiadó lakás.

Selmeczbányán egy 6 szobából álló lakás, éléskamrával, pinczével, padlással és szép kerttel együtt bérbeadó

Eladó ház.

Egy ház, melyben 5 szoba van s melyhez pincze, istálló, állandóan vizet tartalmazó kut, csupán nemesitett gyümölcsfákkal beültetett kis kert tartozik, azonnal kiadó.

Oktatás.

Kitünő bizonyitványokkal biró 3-ad éves tanitó-képezdész, a ki eddig is órákat adott, a juniusban kezdődő szünidőkben készséggel vállalkozik elemi vagy algymnasiumi növendékeknek oktatást adni. — Igényei szerények.

Bővebbet e lapok szerkesztőségénél.

Nyomatott Joerges Ágost özv. és Fia könyvnyomdájában Selmeczbányán 1895.